

TUNA KÜRSÜSÜ EDİT TASNÁDİ KİTABI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Kadir Uzun

Gyula Németh, Lajos Ligeti, Zsuzsa Kakuk gibi Türkologların öğrencisi olmuş, aynı zamanda kendisi de bir Türkolog olan Edit Tasnádi (Edit Taşnaadi) ile nehir söyleşi şeklinde hazırlanmış *Tuna Kürsüsü Edit Tasnádi Kitabı* adlı eser, 2022 yılında yayımlanmıştır. Eserin içeriğine ve hazırlanışına geçmeden önce Avrupa'daki Türkoloji çalışmaları hakkında birkaç söz söylemek istiyorum. Avrupa'daki Türkoloji çalışmalarının Macaristan'da başlaması, Macarların bu sahada önemli bir konumda olduğunu göstermektedir. Macar Türkolojisinin kurucusu Ármin Vámbéry, bu sahaya katkıları dolayısıyla Türk Dil Kurumu tarafından ölümünün 100. yılında bir toplantı ile anılmış ve bu toplantıda sunulan bildiriler kitaplaştırılmıştır.¹ Ármin Vámbéry, József Thúry, Zoltán Gombocz, Gyula Németh, Lajos Ligeti, Zsuzsa Kakuk, György Hazai, Janos Eckmann, András Róna-Tas, István Vásáry, Árpád Berta gibi Türkologlar Macar mektebinden yetişmiştir. Yine bu mektepten Bekir Çobanzade, Hamit Zübeyr Koşay, Hasan Eren, İbrahim Kafesoğlu, Şerif Başstav gibi Türkler de yetişmiştir. Yukarıda adı geçen araştırmacılar Türkoloji sahasına ait metin incelemesi, sözlük, dil araştırma-incelemeleri alanlarında çok çeşitli yelpazede yayınlar kaleme alarak, Avrupa'da bu sahada dergiler çıkarıp Türkolojinin gelişmesine hizmet etmişlerdir.

1942'de Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de doğan Edit Tasnádi, Macar dili ve edebiyatı, Türk dili ve edebiyatı pedagoji bölümlerinden mezun oldu. 25 yıl Macar Radyosu'nun Türkçe yayınlar servisinde sözcü ve editör olarak çalıştı. 1993-97 yılları arasında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Hungaroloji Bölümünde yabancı uzman olarak ders verdi. Türkçeden Macarcaya onlarca roman, öykü, deneme ve araştırma kitabı çevirdi. Buket Uzuner, İhsan Oktay Anar, İlber Ortaylı, Mehmet Baydur, Orhan Asena, Orhan Pamuk, Tarık Buğra, Turan Oflazoğlu, Yaşar Kemal ve daha pek çok yazar ve şair onun kalemıyla Macarcada hayat buldu. Türk ve Macar halk masallarındaki benzerliklere dair çalışmalar da ortaya koyan Tasnádi ile *Türk Dili*'nde yayımlanmış bir söyleşi de yapıldı.²

1 bk. *Ölümünün 100. Yılında Ármin Vámbéry Anma Toplantısı Bildirileri Ankara, 6-7 Eylül 2013*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2017.

2 bk. Deniz Depe, "Macar Çevirmen Edit Tasnádi ile Türk Edebiyatı Üzerine Bir Konuşma", *Türk Dili*, Temmuz 2020, S 823, s. 56-64.

Sinan Yaman tarafından hazırlanan *Tuna Kürsüsü Edit Tasnâdi Kitabı*, 7 bölümden oluşmaktadır. Kitabın sunuş kısmında Ahmet Bican Ercilasun³, “Türk-Macar Edebî İlişkilerinin Yorulmaz Emekçisi Edit Tasnâdi” başlığıyla Tasnâdi’nin Türkolojiye verdiği hizmetlerden bahsetmektedir. Kitabın ilk altı bölümünde Sayın Tasnâdi ile farklı zaman ve muhitlerde yapılan söyleşilere yer verilmiştir. Bu söyleşilere bakıldığında Edit Hanım’ın Macaristan ve Ankara’da yaptığı dil ve edebiyat sahasındaki çalışmalarından tutun da Türkolojiye olan ilgisinden, dönemin siyasi olaylarından, kendi aile yaşamından kesitler sunulmaktadır. Çalışmanın yedinci bölümünde “Meslektaşlarının, Dostlarının ve Öğrencilerinin Gözüyle Edit Tasnâdi” başlığı altında Nail Tan, Yalvaç Ural gibi yazarların yanında István Vásáry, Muhsine Helimoğlu gibi Türkologlar, Edit Tasnâdi hakkında yazılar kaleme almışlardır. Eserin bibliyografya kısmında Edit Hanım’ın telif kitapları; Türkçeden Macarcaya anı, biyografi, deneme, gezi, masal, roman, öykü, siyaset, şiir, tarih, tiyatro çeviri kitapları; Türkçe dergilerde yazdığı deneme, makale, kongre ve sempozyumlarda sunduğu bildirileri ile yazdığı ansiklopedi maddeleri alfabetik sıra ile gösterilmektedir. Çalışmada, “Albüm” başlığı altında Tasnâdi’nin doğumundan günümüze uzanan vetirede resimlerine yer verilmektedir. Çalışmayı hazırlayan Sinan Yaman’ı kutluyor, bu tarz çalışmaların artmasını temenni ediyoruz. Eserin okuru bol olsun.

Kaynaklar

Yaman, Sinan, *Tuna Kürsüsü Edit Tasnâdi Kitabı*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2022.

KALIP SÖZLER ÖZELLİKLERİ, SINIFLANDIRILMASI, KÜLTÜREL GÖSTERGELERİ, YABANCI DİL EĞİTİMİNDEKİ YERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Tuğçe Erkurt

Türkçedeki belli başlı kalıp sözleri tespit edebilmek; kalıp sözlerin kültürel boyutunu irdelemek, yabancı dil öğretimindeki önemini kavramak; kalıp sözler üzerine belli bir yorum ve değerlendirmede bulunabilmek için öncelikle kalıp söz teriminin tanım ve özelliklerini belirlemek, daha sonra diğer kalıplaşmış birimlerden farklarını ortaya koymak gerekmektedir. Bu amaç ve hedefler doğrultusunda Semra Bayraktar tarafından hazırlanan *Kalıp Sözler Özellikleri, Sınıflandırılması, Kültürel Göstergeleri, Yabancı Dil Öğretimindeki Yeri* adlı eser, 2022 yılında Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanarak okurla buluşturulmuştur.

Kalıp sözler, genellikle alışılmış klişe sözler olarak tanımlanır. Daha ayrıntılı bir açıklamayla “Kalıp sözler, bir toplumun bireyleri arasında belirli iletişim durumlarında geleneksel olarak kullanılan, duyguları, düşünceleri ve dilekleri açığa vuran, en az iki sözcükten oluşan, tek bir kavramı mecazsız olarak karşılayan, zaman ve kişiyi gösteren ekler dışında biçim olarak hep aynı kalan, kullanım yerleri sınırlı kalıplaşmış sözcük dizileri”dir (Gökdayı, 2011: 69). Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere kalıp sözler, yalnızca atasözleri ve deyimlerden ibaret değildir. Selamlaşmalar; sofraya otururken veya sofradan kalkarken söylenen sözler; evlenen, çocuğu olan vb. durumdaki

3 Prof. Dr. Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Emekli Öğretim Üyesi.